

به نام خداوند بخشنده مهربان

اقتصاد کلان

مجموعه اقتصاد

مؤلف:

ممیا مومنی

دکترا

مومنی، محیا
اقتصاد کلان/ محیا مومنی
مشاوران صعود ماهان، ۱۴۰۲
۲۹۰ ص: (آمادگی آزمون دکتری مجموعه اقتصاد)
ISBN:978-600-389-326-9

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
فارسی - چاپ اول
محیا مومنی
ج - عنوان
کتابخانه ملی ایران
۴۴۲۴۰۰۱

انتشارات مشاوران صعود ماهان

☐ نام کتاب: اقتصاد کلان
☐ مولف: محیا مومنی
☐ مدیران مسئول: هادی و مجید سیاری
☐ مسئول تولید: سمیه بیگی
☐ ناشر: مشاوران صعود ماهان
☐ نوبت و تاریخ چاپ: (چاپ اول) / ۱۴۰۲
☐ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
☐ قیمت: ۲/۸۶۰/۰۰۰ ریال
☐ شابک: ISBN ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۹-۳۲۶-۹

انتشارات مشاوران صعود ماهان: تهران - خیابان ولیعصر، بالاتر از تقاطع ولیعصر مطهری، پلاک ۲۰۵۰

تلفن: ۸۸۱۰۰۱۱۳ و ۸۸۴۰۱۳۱۳

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی آزاد ماهان می باشد. و هرگونه اقتباس و کپی برداری از این اثر بدون اخذ مجوز پیگرد قانونی دارد.

بناام خدا

ایمان دارم که هر تغییر و تحول بزرگی در مسیر زندگی بدون تحول معرفت و نگرش میسر نخواهد بود. پس بیایید با اندیشه توکل، تفکر، تلاش و تحمل در توسعه دنیای فکریمان برای نیل به آرامش و آسایش توأمان اولین گام را برداریم. چون همگی یقین داریم دانایی، توانایی می آورد.

دانشجویان عزیز و اساتید محترم می توانند هرگونه انتقاد و پیشنهاد درخصوص تالیفات ماها را از طریق سایت ماها به آدرس Entesharatmahan@yahoo.com با ما در میان بگذارند.

شاد باشید و دلی را شاد کنید

برادران سیاری

مقدمه مولف

به نام تو

از آنجا که اقتصاد کلان یک علم گسترده و وسیع و در عین حال بسیار پر تحول است، جمع‌آوری تمام آنچه که علم اقتصاد نامیده می‌شود در یک متن درسی تقریباً غیر ممکن است.

در نوشته حاضر هدف ارائه خلاصه‌ای از مطالب مورد نیاز برای دانشجویان دوره دکتری جهت آمادگی برای شرکت در آزمون دکتری بوده است. نوشته حاضر بصورت یک خلاصه از مطالب درسی تهیه شده است و توضیح کامل مطالب را در بر نمی‌گیرد. مولف با اقرار بر جایز الخطا بودن و دشواری‌های کار، قدردان زحمات و محبت‌های صاحب‌نظران خواهد بود که اشکالات احتمالی مجموعه را تذکر دهند.

از زحمات تمام دوستانی که در چاپ این کتاب یاری رسانده‌اند، کمال سپاسگذاری را دارم.

فصل اول - محاسبات ملی و شاخص قیمت‌ها.....	۱۱
فصل دوم - الگوی درآمد - مخارج یا مدل خط ۴۵ درجه.....	۳۸
فصل سوم - تعادل بازار پول و کالا (دستگاه IS-LM).....	۶۴
فصل چهارم - تحلیل اقتصاد کلان باز در دستگاه IS-LM.....	۹۹
فصل پنجم - تقاضای کل.....	۱۱۹
فصل ششم - بررسی اثر سیاست‌ها.....	۱۳۴
فصل هفتم - تقاضای پول.....	۱۴۶
فصل هشتم - عرضه پول.....	۱۶۵
فصل نهم - تحلیل اقتصاد کلان باز و منحنی BP.....	۱۷۷
فصل دهم - عرضه کل و تقاضای کل پویا.....	۱۸۹
فصل یازدهم - منحنی فیلیپس.....	۱۹۷
فصل دوازدهم - مصرف.....	۲۱۵
فصل سیزدهم - سرمایه‌گذاری.....	۲۲۷
فصل چهاردهم - مدل رشد نئوکلاسیک.....	۲۳۹
فصل پانزدهم - نظریات اساسی اقتصاد کلان کلاسیک.....	۲۵۲
فصل شانزدهم - ضرائب.....	۲۵۶
سوالات کنکور سراسری از سال ۱۴۰۰ الی ۱۴۰۲.....	۲۷۷
منابع.....	۲۹۰

فصل اول

حساب‌های ملی و شاخص قیمت‌ها

- ♦ روش ارزش افزوده
- ♦ روش مخارج یا تولید
- ♦ روش مصارف درآمد
- ♦ درآمد ملی و درآمد شخصی
- ♦ رابطه پس‌انداز - سرمایه
- ♦ جریان دایره‌وار تولید و درآمد
- ♦ شاخص‌های قیمت
- ♦ شاخص‌های قیمت متداول
- ♦ تبدیل متغیرهای اسمی به حقیقی

حساب‌های ملی و شاخص قیمت‌ها

تولید ناخالص ملی (GNP) عبارت است از مجموع ارزش پولی کالاها و خدمات نهایی تولیدشده و مبادله‌شده در اقتصاد ملی کشور طی یک دوره زمانی معین (معمولاً یک‌ساله).

تولید ناخالص ملی معمولاً به سه روش ارزش افزوده، مخارج یا تولید و روش مصارف درآمد محاسبه می‌گردد.

۱- روش ارزش افزوده: ارزش افزوده همان ارزش اقتصادی اضافه‌شده و تولیدشده در یک دوره معین است و برای محاسبه آن باید ارزش تولیدی محصول نهایی را از ارزش مواد اولیه، ملزومات و کالاهای نیم‌ساخته به کار رفته در تولید کسر نمود. از جمع ارزش افزوده بخش‌های مختلف اقتصادی، تولید ناخالص داخلی به قیمت عوامل (GDP_f) به دست می‌آید که البته در حساب‌های ملی ایران برای رسیدن به آن، فقره‌ای به نام کارمزد احتسابی از جمع ارزش افزوده بخش‌ها کسر می‌شود. حال اگر معادل کل خالص مالیات غیرمستقیم را به آن اضافه کنیم، تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار (GDP_m) به دست خواهد آمد.

$$GDP_f + NIT = GDP_m$$

نکته: در GDP_f به ازای مالیات غیرمستقیم، یک بار منظور و محاسبه شده است و در GDP_m دو بار.

نکته: برای رسیدن به تولید ناخالص ملی باید خالص درآمد عوامل تولید از خارج را به تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار (GDP_m) اضافه نمود.

۲- روش مخارج یا تولید: در این روش با محاسبه مخارج انجام‌شده در اقتصاد به عنوان تقاضای کل ایجادشده، تولید ناخالص ملی به قیمت بازار محاسبه می‌شود.

$$GNP = C + I + G + X - M$$

درواقع این رابطه گویای این است که مقدار GNP در شرایط کمبود تقاضای موثر معادل مخارج و تقاضای کل است.

نکته: در حساب‌های ملی فقره C، بیانگر مخارج مصرفی و مصرف هر دو می‌باشد؛ درواقع در چارچوب نمونه بزرگ و در پرتو اعداد بزرگ، مخارج مصرفی و مصرف با هم برابر می‌شوند.

نکته: چه در حوزه بودجه عمومی دولت و چه در حوزه بودجه شرکت‌های دولتی، تمام پرداخت‌های انتقالی و کمک‌های رفاهی و همچنین بهره‌های پرداختی بابت بدهی سال‌های قبل نباید در محاسبه GNP محاسبه و منظور شود.

نکته: صادرات و واردات شامل کالاها، خدمات فنی - مهندسی و خدمات سرمایه است.

۳- روش مصارف درآمد: رابطه GNP برحسب اجزای مصارف درآمدی عبارت است از:

$$GNP = y = C + S + T$$

که در آن C بخشی از درآمد ناخالص ملی است که مصرف شده، T بخشی از درآمد جامعه است که در یک سال معین به عنوان مالیات به دولت پرداخت شده و S بخشی از درآمد مذکور است که پس‌انداز شده است. در این روش تولید ناخالص ملی به قیمت بازار محاسبه خواهد شد.

درآمد ملی و درآمد شخصی

درآمد ملی، کلیه درآمدهایی است که به افراد جامعه در ازای شرکت مستقیم عوامل تولید آنها در طول سال موردنظر تعلق می‌گیرد و به شکل زیر به دست می‌آید:

GNP_m	تولید ناخالص ملی به قیمت بازار کسر می‌شود
D	استهلاک سرمایه کل
NNP_m	تولید خالص ملی به قیمت بازار کسر می‌شود
IT	خالص مالیات غیرمستقیم
TR_F	پرداخت‌های انتقالی بنگاه‌ها به مردم
	به اضافه
SUB	یارانه پرداختی دولت به بنگاه‌ها
NI	درآمد ملی

جدول ۱-۱

درآمد ملی خود شامل ۵ جزء اصلی است:

حقوق و دستمزد، درآمد مالکانه، خالص بهره، درآمد اجاره‌ای اشخاص و سود شرکت‌ها.

سود شرکت‌ها خود شامل سه جزء است، مالیات بر سود، سود سهام تقسیم‌شده و سود تقسیم‌نشده.

درآمد شخصی کلیه درآمدهایی است که در یک سال معین به آحاد جامعه پرداخت می‌شود، چه در ازای شرکت مستقیم

عوامل تولید آنها در تولید یا در ازای امری دیگر؛ لذا برای رسیدن از درآمد ملی به درآمد شخصی، باید کلیه درآمدهایی که در ازای

شرکت مستقیم عوامل تولید جامعه به آنها تعلق می‌گیرد اما به هر دلیل به آنها پرداخت نشده باید کسر شود و کلیه درآمدها و

دریافتی‌های افراد که پرداخت آنها در ازای شرکت مستقیم افراد در امر تولید نبوده نیز باید اضافه گردد.

در جدول ضمیمه نحوه رسیدن به درآمد شخصی و درآمد شخصی قابل تصرف از درآمد ملی نشان داده شده است:

$$\begin{aligned}
 & \left. \begin{array}{l} \text{حقوق و دستمزد} \\ \text{درآمد مالکانه} \\ \text{خالص بهره} \\ \text{درآمد اجاره‌ای اشخاص} \\ \text{سود شرکت‌ها} \end{array} \right\} \text{درآمد ملی} \\
 & - \text{مالیات بر سود شرکت‌ها} \\
 & - \text{سود تقسیم‌نشده} \\
 & - \text{پرداخت بیمه‌های اجتماعی} \\
 & + \text{پرداخت‌های انتقالی دولت به مردم} \\
 & \left. \begin{array}{l} \text{خالص بهره پرداختی دولت به مردم} \\ \text{بهره‌ای که مصرف‌کنندگان به بنگاه‌ها و فروشگاه‌ها می‌پردازند.} \end{array} \right\} + \text{تعدیل بهره‌ای} \\
 & + \text{پرداخت‌های انتقالی بنگاه‌ها به مردم} \\
 & \hline
 & \text{درآمد شخصی} \\
 & - \text{پرداخت‌های مالیاتی شخصی} \\
 & \hline
 & \text{درآمد قابل تصرف شخصی}
 \end{aligned}$$

جدول ۱-۲

رابطه پس‌انداز – سرمایه‌گذاری

براساس تبیین درآمدی و هزینه‌ای تولید ناخالص ملی، می‌توان رابطه GNP را به‌صورت زیر نوشت:

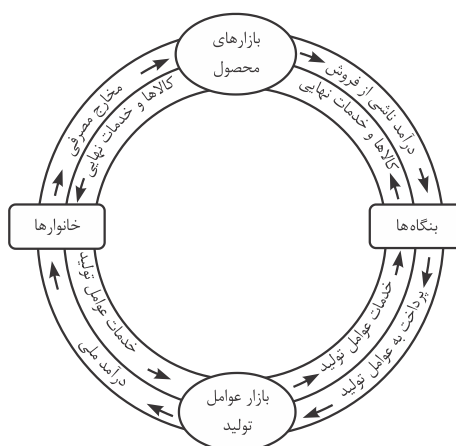
$$C + S + T = GNP = C + I + G + (X - M)$$

$$S - I = (G - T) + (X - M)$$

حال اگر این رابطه را بازنویسی کنیم، داریم:

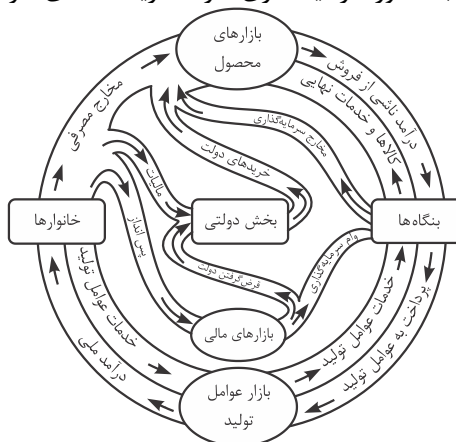
جریان دایره‌وار تولید و درآمد

اقتصادی ساده را در نظر بگیرید که تنها از بنگاه‌ها و خانوارها تشکیل شده است؛ خانوارها حق استفاده از زمین خدمات نیروی کار، خدمات سرمایه و خدمات کارآفرینی خود را از طریق بازار عوامل تولید به بنگاه‌ها می‌فروشند. بنگاه‌ها نیز با استفاده از عوامل تولید، کالا و خدمات تولید کرده و در بازار محصول به فروش می‌رسانند و معادل این درآمد را از طریق بازار عوامل تولید به‌عنوان اجاره، دستمزد، بهره و سود به خانوارها می‌دهند و خانوارها با دریافت این درآمدها، آنها را در بازار محصول صرف خرید کالا و خدمات می‌کنند. در این اقتصاد ساده، فرض بر این است که همه کالاهایی که تولید می‌شوند، مصرف شده و خانوارها همه درآمدهای اکتسابی خود را خرج می‌کنند.

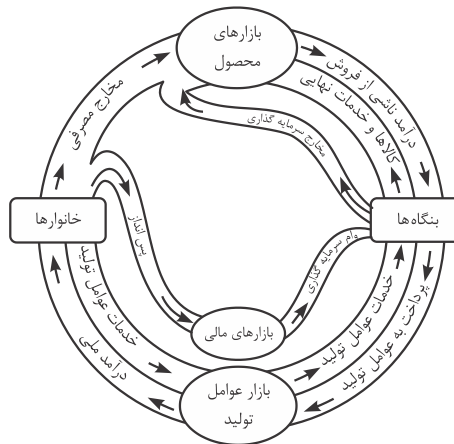
نمودار ۱-۱

حال اقتصاد ساده‌ای را در نظر بگیرید که در آن خانوارها بخشی از درآمد خود را پس‌انداز می‌کنند و بنگاه‌ها هم با قرض‌گرفتن از خانوارها، بخشی از کالاهای تولیدشده را سرمایه‌گذاری می‌کنند. در این اقتصاد، خانوارها عوامل تولید خود را از طریق بازار عوامل تولید به بنگاه‌ها عرضه می‌کنند و بنگاه‌ها با استفاده از این عوامل به تولید کالاها و خدمات پرداخته و آنها را در بازار محصول می‌فروشند و معادل درآمد فروش خود را از طریق بازار عوامل تولید به‌عنوان اجاره، دستمزد، بهره و سود به خانوارها می‌دهند. خانوارها بخشی از این درآمد را صرف خرید کالا و خدمات کرده و مابقی را به‌صورت سپرده نزد موسسات مالی می‌گذارند و موسسات مذکور هم این وجوه را به بنگاه‌ها وام می‌دهند. بنگاه‌ها این وجوه را به‌منظور سرمایه‌گذاری صرف خرید کالاهای سرمایه‌ای می‌کنند.

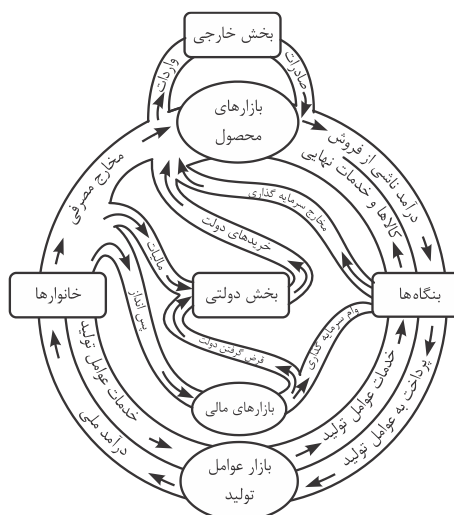
نمودار ۱-۲

حال اقتصادی را در نظر می‌گیریم که در آن علاوه بر خانوارها و بنگاه‌ها، بخش دولتی هم حضور دارد. در این اقتصاد خانوارها، حق استفاده از زمین، خدمات نیروی کار، خدمات سرمایه و خدمات کارآفرینی خود را از طریق بازار عوامل تولید به بنگاه‌ها می‌فروشند و بنگاه‌ها نیز با استفاده از این عوامل به تولید کالا و خدمات می‌پردازند و پس از فروش آنها، معادل درآمد فروش خود را از طریق بازار عوامل تولید به عنوان اجاره، دستمزد، بهره و سود (درآمد ملی) به خانوارها می‌دهند. خانوارها بخشی از این درآمد را صرف خرید کالاها و خدمات می‌کنند، بخشی را به عنوان مالیات به دولت داده و مابقی را به عنوان پس‌انداز به موسسات مالی می‌دهند. موسسات مالی نیز بخشی از این وجوه پس‌انداز شده را جهت تأمین کسری بودجه دولت، به دولت قرض می‌دهند و بخش دیگر را به عنوان وام به بنگاه‌ها پرداخت می‌نمایند. دولت نیز با این قرض و مالیات‌های کسب‌شده، از طریق بازار، کالاها و خدمات مورد نیاز خود را خریداری می‌کند و بنگاه‌ها هم سایر کالاهای مصرف‌نشده را به عنوان کالاهای سرمایه‌ای جهت سرمایه‌گذاری از بازار محصول خریداری می‌کنند.

نمودار ۱-۳

و بالاخره اقتصادی را در نظر بگیرید که در آن علاوه بر بنگاه‌ها، خانوارها و دولت، بخش خارجی نیز حضور دارد؛ در این شرایط خانوارها بخشی از درآمد حاصل از فروش عوامل تولید خود به بنگاه‌ها را صرف خرید کالاهای مصرفی از داخل و خارج می‌کنند. دولت نیز با استفاده از قرض و درآمدهای مالیاتی خود، کالاها و خدمات مورد نیاز خود را از داخل و خارج خریداری می‌کند و بنگاه‌ها هم با استفاده از وام و وجوه پس‌اندازی خود (شامل سود تقسیم‌نشده و استهلاک) از طریق بازار داخلی و خارجی، کالاهای صادرنشده و مصرف‌نشده توسط خانوارها و دولت را به عنوان سرمایه‌گذاری خریداری می‌کنند.

نمودار ۱-۴

نکته: باید در نظر داشت که این مدل‌ها، ساده‌سازی شده‌اند و تمام جزئیات اقتصاد را نشان نمی‌دهند.

نکات: پیرامون حساب‌های ملی

- (۱) تولید ملی تنها شامل ارزش کالاها و خدمات است نه ارزش کالاها و خدمات واسطه و مواد اولیه
- (۲) پدیده‌های مضر اجتماعی و اقتصادی مانند آلودگی هوا، جرم و جنایت و... به‌عنوان یک مقوله منفی در محاسبه GNP لحاظ نمی‌شود اما هزینه‌های مقابله با این پدیده‌ها در GNP منظور می‌گردد.
- (۳) در بحث حساب‌های ملی نه توزیع تابعی و نه توزیع مقداری درآمد موردتوجه قرار نمی‌گیرد؛ بنابراین مباحث رفاه اجتماعی در آن مطرح نمی‌شود.
- (۴) در محاسبه تولید ملی، ارزش کالاها و خدمات غیرقانونی مانند مواد مخدر، مشروبات، پول شویی و ... وارد نمی‌شود.
- (۵) در محاسبه تولید ملی، خرید و فروش دارائی‌هایی مانند ارز، اوراق قرضه، سهام و کالاهای دست دوم محاسبه نمی‌شود؛ اما هزینه‌های دلالتی آنها مورد احتساب قرار می‌گیرد.
- (۶) در حساب‌های ملی معادل ارزش کالای خود مصرفی کشاورزان و همچنین معادل ارزش اجاره‌بهای املاک مورد استفاده مالک مورد محاسبه قرار می‌گیرد اما ارزش کار زنان خانوار مورد احتساب قرار نمی‌گیرد.
- (۷) در بحث حساب‌های ملی به ترکیب سرمایه‌ها و وضعیت سرمایه اجتماعی و انسانی توجه چندانی نمی‌شود و بیشتر سرمایه‌های فیزیکی انعکاس و حضور دارند.

شاخص‌های قیمت

آنچه تاکنون محاسبه کردیم عبارت بود از مقادیر اسمی GNP و اجزای آن که انعکاسی است از تغییرات قیمت کالاها و خدمات و تغییرات مقدار آنها. بنابراین برای مقایسه این ارقام باید آنها را به کمک تعدیل‌کننده‌های مناسب، برحسب مقادیر حقیقی بیان کنیم. در این میان تشخیص تغییرات مقداری کالاها و خدمات بسیار اهمیت دارد و برای رفع واحد پولی باید یکی از سال‌ها را به‌عنوان سال مبنا یا پایه برای مقایسه در نظر بگیریم. شاخص قیمت به‌عنوان میانگین وزنی نسبت قیمت کالاهای جزء شاخص در سال موردنظر به قیمت همان کالاها در سال پایه تعریف می‌شود و در ادامه پس از ذکر یک مثال به بررسی مهم‌ترین آنها می‌پردازیم:

مثال: در یک اقتصاد تنها چهار نوع کالا تولید و مصرف می‌شود که اطلاعات آن به شرح زیر است:

شرح	سال ۸۸		سال ۸۹		سال ۹۰	
	مقدار	قیمت	مقدار	قیمت	مقدار	قیمت
کالای A	۱۰	۲۰	۱۰	۳۰	۱۲	۵۰
کالای B	۲۵	۱۰	۲۷	۱۰	۳۵	۱۵
کالای C	۵	۳۰	۶	۴۰	۷	۵۰
کالای D	۱۵	۲۵	۱۶	۳۰	۱۸	۴۰

همان‌گونه که گفته شد شاخص‌ها به‌نوعی میانگین وزنی‌اند و اعداد شاخص عمدتاً در مورد انتخاب وزن برای نسبت قیمت هر کالا با هم اختلاف دارند.

۱- شاخص لاسپیرز

این شاخص از وزن‌هایی استفاده می‌کند که در طول زمان ثابت هستند و این وزن‌ها برای هر کالا برابر است با سهم آن کالا در

$$L = \frac{\sum p_{it} \cdot q_{it}}{\sum p_{it} \cdot q_{it}} \times 100$$

مخارج کل در سال پایه:

درواقع برای محاسبه شاخص لاسپیرز، قیمت سال جاری را در مقدار سال پایه ضرب کرده و بر قیمت و مقدار سال پایه تقسیم

می‌کنیم. در مثال ذکر شده داریم:

$$L_{\lambda\lambda} = \frac{(20 \times 10) + (10 \times 25) + (30 \times 5) + (25 \times 15)}{(20 \times 10) + (10 \times 25) + (30 \times 5) + (25 \times 15)} \times 100 = 100$$

$$L_{\lambda\eta} = \frac{(30 \times 10) + (10 \times 25) + (40 \times 5) + (30 \times 15)}{(20 \times 10) + (10 \times 25) + (30 \times 5) + (25 \times 15)} \times 100 = 123$$

$$L_{\eta\eta} = \frac{(50 \times 10) + (15 \times 25) + (50 \times 5) + (40 \times 15)}{(20 \times 10) + (10 \times 25) + (30 \times 5) + (25 \times 15)} \times 100 = 176$$

شاخص لاسپیرز نشان می‌دهد که برای خرید همان مقدار کالا و خدمات مصرفی سال پایه، در هر سال دلخواه چقدر هزینه باید پرداخت نمود و می‌توان فرمول آن را به این شکل نیز نوشت:

$$L = \sum_{i=1}^n w_i \left(\frac{P_{it}}{P_i} \right)$$

که در آن وزن‌ها، همان سهم هر کالا در مخارج سال پایه است.

نکته: در شاخص‌های قیمت مبتنی بر روش لاسپیرز تورش به سمت بالا وجود دارد و رشد متوسط قیمت‌ها بیش از حد واقعی آن نشان داده می‌شود. توضیح آنکه در طول سالیان متمادی، قیمت کالاها به یک نسبت افزایش نمی‌یابد و مردم با لحاظ اثر جانشینی، کالایی که قیمت آن بالنسبه کمتر افزایش یافته است را بیشتر از کالاهایی که بالنسبه قیمت آنها بیشتر افزایش یافته، مصرف می‌کنند و لذا وزن کالاهای گروه اول افزایش و وزن کالاهای گروه دوم کاهش خواهد یافت، این درحالی است که وزن همه کالاها در شاخص لاسپیرز ثابت و براساس مصرف در سال پایه در نظر گرفته می‌شود.

۲- شاخص پاشه

این شاخص از مقادیر سال جاری به عنوان وزن استفاده می‌کند و نشان می‌دهد که اگر بخواهیم سبد مصرفی سال موردنظر را خریداری کنیم چه مقدار هزینه آن نسبت به سال پایه بالاتر است.

$$P = \frac{\sum P_{it} \cdot q_{it}}{\sum P_i \cdot q_{it}} \times 100$$

در مثال ذکر شده داریم:

$$P_{\lambda\lambda} = \frac{(20 \times 10) + (10 \times 25) + (30 \times 5) + (25 \times 15)}{(20 \times 10) + (10 \times 25) + (30 \times 5) + (25 \times 15)} \times 100 = 100$$

$$P_{\lambda\eta} = \frac{(30 \times 10) + (10 \times 27) + (40 \times 6) + (30 \times 16)}{(20 \times 10) + (10 \times 27) + (30 \times 6) + (25 \times 16)} \times 100 = 123$$

$$P_{\eta\eta} = \frac{(50 \times 12) + (15 \times 35) + (50 \times 7) + (40 \times 18)}{(20 \times 12) + (10 \times 35) + (30 \times 7) + (25 \times 18)} \times 100 = 170$$

می‌توان فرمول شاخص پاشه را به این شکل نوشت:

$$P = \sum_{i=1}^n w_{it} \left(\frac{P_{it}}{P_i} \right)$$

که در آن وزن‌ها همان سهم هر کالا از مخارج روی کالا در دوره جاری (برحسب قیمت‌های سال پایه) است.
نکته: در شاخص پاشه به این علت که از مقادیر سال جاری استفاده شده است، تورش کم‌گویی و برآورد کمتر از حد وجود دارد؛ زیرا تغییر وزن‌ها را که نشان‌دهنده درجه‌ای از جانشین کردن کالاهای بالنسبه ارزان به جای کالاهای بالنسبه گران است منعکس نمی‌کند.

۳- شاخص فیشر

با توجه به اینکه افزایش قیمت‌ها توسط شاخص لاسپیرز بیشتر از حد و توسط شاخص فیشر کمتر از حد برآورد می‌شود، فیشر میانگین هندسی آنها را مدنظر قرار داد:

$$F = \sqrt{L_t \cdot P_t}$$

برای مثال ذکرشده، شاخص فیشر عبارت است از:

$$F_{\text{۸۸}} = \sqrt{L_{\text{۸۸}} \times P_{\text{۸۸}}} = ۱۰۰$$

$$F_{\text{۸۹}} = \sqrt{۱۲۳ \times ۱۲۲} = ۱۲۲ / ۴۹$$

$$F_{\text{۹۰}} = \sqrt{۱۷۶ \times ۱۷۰} = ۱۷۲ / ۹۷$$

شاخص‌های قیمت متداول

۱- شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI)

این شاخص قیمت یک سبد متوسط نوعی کالا که توسط مصرف‌کنندگان خریداری می‌شود را اندازه‌گیری می‌کند. برای محاسبه این شاخص از روش محاسبه لاسپیرز با وزن‌های ثابت استفاده می‌شود و قیمت‌های جمع‌آوری شده برای محاسبه این شاخص، قیمت خرده‌فروشی است.

شاخص قیمت مصرف‌کننده نیز مانند شاخص لاسپیرز به علل زیر تغییرات قیمت را بیش از حد برآورد می‌کند:

الف) تورش جانشینی کالا: که عبارتست از ثابت فرض کردن وزن‌های سال پایه و عدم لحاظ اثر جانشینی

ب) تورش کالاهای جدید: که مربوط به استفاده مصرف‌کنندگان از کالاهای تکنولوژیک جدید مانند موبایل است که در سبد اولیه وجود نداشته است.

ج) تورش تغییر کیفیت: در CPI همه افزایش قیمت‌ها صرفاً افزایش قیمت تلقی می‌شود، این درحالی است که کیفیت بسیاری از کالاها در حال افزایش است و لذا قدری از افزایش قیمت، انعکاس بهبود کیفیت است.

د) تورش جانشین کردن بازار: وقتی قیمت‌های نسبی تغییر می‌کنند، الگوی خرید مردم نیز تغییر می‌کند و مردم با انتخاب بازارها و فروشگاه‌ها با کمترین هزینه، قیمت پرداختی خود را کاهش می‌دهند.

۲- شاخص قیمت تولیدکننده (PPI)

این شاخص به جای اندازه‌گیری وضعیت قیمت‌هایی که توسط مصرف‌کنندگان برای کالا پرداخت می‌شود، وضعیت و تغییر قیمت‌هایی را که در مراحل مختلف تولید توسط تولیدکنندگان وضع می‌شود، اندازه‌گیری می‌کند.

این شاخص به روش لاسپیرز محاسبه می‌شود و برای گروه مواد خام، حساس‌ترین و فوری‌ترین هشداردهنده درباره تورم یا رکود آینده است.

۳- شاخص قیمت عمده‌فروشی (WPI)

این شاخص تنها شامل کالاهای عمده‌فروشی می‌باشد و برای محاسبه آن از روش لاسپیرز استفاده می‌شود.

۴- تعدیل‌کننده GNP یا تعدیل‌کننده ضمنی قیمت

این شاخص از تقسیم GNP اسمی به GNP حقیقی به‌دست می‌آید و برای محاسبه آن از روش پاشه استفاده می‌شود. در این شاخص، وزن‌های محاسبه، همان مقادیر جاری می‌باشند، لذا در محاسبه آن تورش جانشینی وجود ندارد و مقیاس خوبی از تورم به ما ارائه می‌دهد.

اندازه‌گیری تورم

تورم عبارت است از رشد مستمر و همه‌گیر قیمت‌ها و برای محاسبه آن باید رشد مقدار شاخص قیمت در سال مورد بررسی نسبت به سال قبل را به‌دست آورد:

$$\pi_t = \frac{I_t}{I_{t-1}} - 1$$

که در آن π_t تورم در دوره زمانی t ، I_t و I_{t-1} شاخص قیمت مربوط به سال‌های t و $t-1$ است.

مثال: شاخص قیمت‌ها برای سه سال در جدول زیر داده شده است.

سال	۸۸	۸۹	۹۰
قیمت	۳۰۰	۳۵۰	۳۸۰

$$۱۶/۱۶\% = \left(\frac{۳۵۰}{۳۰۰} - ۱ \right) \times ۱۰۰ = \text{نرخ تورم سال } ۸۹ \text{ نسبت به } ۸۸$$

$$۷/۸\% = \left(\frac{۳۸۰}{۳۵۰} - ۱ \right) \times ۱۰۰ = \text{نرخ تورم سال } ۹۰ \text{ نسبت به } ۸۹$$

ملاحظه می‌شود که گرچه قیمت‌ها افزایش یافته اما تورم کاهش یافته است.

تبدیل متغیرهای اسمی به حقیقی

در مثال ابتدایی با چهار کالا تولید ناخالص ملی در اقتصاد فرضی مورد بررسی برای سه سال مورد بحث از این قرار می‌باشند:

$$GNP = \sum P_i q_i$$

$$GNP_{۸۸} = (۱۰ \times ۲۰) + (۲۵ \times ۱۰) + (۵ \times ۳۰) + (۱۵ \times ۲۵) = ۹۷۵$$

$$GNP_{۸۹} = (۳۰ \times ۱۰) + (۱۶ \times ۳۰) + (۲۷ \times ۱۰) + (۶ \times ۴۰) = ۱۲۹۰$$

$$GNP_{۹۰} = (۱۲ \times ۵۰) + (۳۵ \times ۱۵) + (۷ \times ۵۰) + (۱۸ \times ۴۰) = ۲۱۹۵$$

براساس این محاسبات، تولید ناخالص ملی در سال ۹۰ نسبت به سال ۸۸ دو برابر شده است، این درحالی است که با مراجعه به جدول دیده می‌شود که مقدار کالاها دو برابر نشده است. برای رفع اثر افزایش قیمت‌ها می‌توان از دو روش استفاده نمود:

روش اول: در تمامی سال‌ها، مقدار کالاها را در قیمت‌های سال پایه ضرب کنیم.

روش دوم: با استفاده از شاخص قیمت، اثر تغییرات را از GNP حذف کنیم.

$$GNP \text{ سال } ۸۸ \text{ به قیمت سال پایه} = \frac{۹۷۵}{۱} = ۹۷۵$$

$$GNP \text{ سال } ۸۹ \text{ به قیمت سال پایه} = \frac{۱۲۹۰}{۱/۲۲} = ۱۰۵۷$$

$$GNP \text{ سال } ۹۰ \text{ به قیمت سال پایه} = \frac{۲۱۹۵}{۱/۷} = ۲۱۹۵$$

سؤالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل اول

۱- با فرض اینکه بودجه دولت در وضعیت کسری باشد:

- (۱) مالیات‌ها باید از پرداخت‌های انتقالی بیشتر باشد.
- (۲) دولت باید از بازار اعتبارات جهت به‌دست آوردن وجوه استقراض کند.
- (۳) مخارج دولتی و پرداخت‌های انتقالی باید کمتر از خالص مالیات‌ها باشد.
- (۴) دولت در بازار اعتبارات به بازپرداخت قروض خود می‌پردازد.

۲- چنانچه تولیدکنندگان اقدام به کاهش قیمت‌ها کنند، این مسأله نشان‌دهنده آن است که:

- (۱) پس‌انداز بیشتر از سرمایه‌گذاری شده است.
- (۲) نشت‌ها کمتر از تزریق‌ها شده است.
- (۳) عرضه کل کمتر از تقاضای کل شده است.
- (۴) پس‌انداز کمتر از سرمایه‌گذاری شده است.

۳- کدام یک از روابط زیر همواره برقرار نیست؟

$$(۱) S = I + I_{up} \quad (۲) Y = C + I_p + I_{up} \quad (۳) Y = C + S \quad (۴) Y = C + I$$

۴- در یک اقتصاد سه بخشی با فرض اینکه تعادل وجود داشته باشد، کدام یک از روابط زیر برقرار است؟

$$(۱) S = I \quad (۲) G = NT \quad (۳) Y^d = C + S + NT \quad (۴) I_{up} = 0$$

۵- در مدل سه بخشی با فرض اینکه $\Delta_{inv} > 0$ باشد، کدام یک از روابط زیر برقرار است؟

$$(۱) I + G > S + T \text{ است و } I_p + G + I_{up} = S + T \quad (۲) I + G < S + T \text{ است و } I_p + G + I_{up} = S + T$$

$$(۳) I + G > S + T \text{ است و } I_p + G + I_{up} > S + T \quad (۴) I + G < S + T \text{ است و } I_p + G + I_{up} < S + T$$

۶- با فرض اینکه کسری بودجه کاهش و کسری تجاری افزایش یافته باشد، آنگاه

- (۱) پس‌انداز کاهش یافته و سرمایه‌گذاری ثابت باقی مانده است.
- (۲) سرمایه‌گذاری کاهش یافته ولی پس‌انداز ثابت باقی مانده است.
- (۳) سرمایه‌گذاری افزایش یافته ولی کمتر از پس‌انداز.
- (۴) نمی‌توان گفت که پس‌انداز یا سرمایه‌گذاری کدام یک بیشتر کاهش یافته‌اند.

۷- اگر نرخ پس‌انداز در اقتصادی افزایش یابد، کدام یک از موارد زیر احتمال وقوع بیشتری دارند؟

- (۱) کاهش در کسری بودجه
- (۲) افزایش در واردات
- (۳) افزایش در کسری بودجه
- (۴) افزایش در مصرف

۸- تعادل بین عرضه کل و تقاضای کل در یک مدل دو بخشی به آن معنی است که:

- (۱) مخارج کل و تقاضای کل برابرند.
- (۲) جمع مصرف و پس‌انداز با تقاضای کل برابرند.
- (۳) درآمد ناخالص ملی و تقاضای کل برابرند.
- (۴) همه موارد.

۹- واردات و مالیات در سیستم اقتصادی به ترتیب چگونه عنصری هستند؟

- (۱) تزریقی - نشتی
- (۲) نشتی - تزریقی
- (۳) هردو تزریقی
- (۴) هردو نشتی

۱۰- اگر در یک اقتصاد باز مجموع پس‌انداز و خالص مالیات از مجموع سرمایه‌گذاری خصوصی و مخارج دولتی بیشتر باشد، به آن معنی است که:

- (۱) مردم آن کشور از خارجیان بدهکار می‌شوند.
- (۲) صادرات و واردات برابرند.
- (۳) صادرات از واردات بیشتر است.
- (۴) صادرات از واردات کمتر است.

۱۱- اگر در اقتصادی با کسری بودجه دولت و مازاد تراز تجاری مواجه باشد، در این صورت سرمایه‌گذاری:

- (۱) کمتر از وجوه پس‌انداز است.
- (۲) با وجوه پس‌انداز برابر است.
- (۳) بیش از وجوه پس‌انداز است.
- (۴) منفی است.

۱۲- اقتصاد دارای سرمایه‌گذاری ناخواسته در موجودی انبار خواهد بود، اگر تولید کل

(۱) کمتر از تقاضای کل باشد. (۲) بیشتر از تقاضای کل باشد. (۳) برابر تقاضای کل باشد. (۴) کمتر از مصرف کل باشد.

۱۳- در یک مدل سه بخشی مخارج کل برابر است با:

(۱) مصرف + پس‌انداز + مخارج دولتی.
(۲) مصرف + سرمایه‌گذاری + مخارج دولتی.
(۳) سرمایه‌گذاری + پس‌انداز + مخارج دولتی.
(۴) مصرف + سرمایه‌گذاری + پس‌انداز.

۱۴- اگر پس‌انداز (S)، خالص مالیات (NT)، سرمایه‌گذاری (I)، مخارج دولتی (G)، صادرات (EX) و واردات (IM) فرض شود، در مدل چهار بخشی شرط تعادل برابر است با:

$$\begin{aligned} I + G + EX &= S + NT + IM \quad (۲) & I + G + IM &= S + NT + EX \quad (۱) \\ S + G + EX &= I + NT + IM \quad (۴) & I + S + IM &= G + NT + EX \quad (۳) \end{aligned}$$

۱۵- اگر افزایش ناخواسته در موجودی انبار وجود داشته باشد:

(۱) تولید ملی کاهش خواهد یافت.
(۲) تولید ملی افزایش خواهد یافت.
(۳) اضافه تقاضا وجود دارد.
(۴) هیچ‌کدام

۱۶- اگر مجموع سرمایه‌گذاری و مخارج دولتی بیشتر از تفاوت بین مصرف و درآمد ملی باشد:

(۱) واردات بیشتر از صادرات است.
(۲) صادرات بیشتر از واردات است.
(۳) واردات برابر صادرات است.
(۴) هیچ‌کدام

۱۷- در چه حالتی اقتصاد، در تعادل است؟

(۱) کل سرمایه‌گذاری برابر پس‌انداز باشد.
(۲) کل سرمایه‌گذاری برابر صفر باشد.
(۳) سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی‌شده برابر صفر باشد.
(۴) سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی‌نشده برابر صفر باشد.

۱۸- مخارج کل شامل چه مواردی است؟

$$\begin{aligned} Y^d &= C + I + G \quad (۲) & Y^d &= C + I + G + NT \quad (۱) \\ Y^d &= C + S + T \quad (۴) & Y^d &= C + I_p + I_{up} + G \quad (۳) \end{aligned}$$

۱۹- چنانچه $I + G > S + NT$ باشد (که در آن I سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی‌شده می‌باشد)، در آن صورت:

$$\begin{aligned} C + S + NT &> Y \quad (۴) & C + S + NT &< Y \quad (۳) & C + I > Y \quad (۲) & C + I + G < Y \quad (۱) \end{aligned}$$

۲۰- تقاضای کل عبارت است از:

(۱) مصرف به اضافه سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی‌شده به اضافه پس‌انداز
(۲) مصرف به اضافه سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی‌شده به اضافه مخارج دولتی
(۳) مصرف به اضافه سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی‌شده و برنامه‌ریزی‌نشده به اضافه مخارج دولتی
(۴) مصرف به اضافه پس‌انداز به اضافه خالص مالیات

۲۱- زمانی که عرضه کل از تقاضای کل بیشتر شود:

(۱) مصرف‌کنندگان با افزایش نرخ پس‌انداز خود تمایل به تعدیل را به وجود می‌آورند.
(۲) بنگاه‌ها با کاهش استقراض از بازار اعتبارات تمایل به تعدیل را به وجود می‌آورند.
(۳) دولت با کاهش استقراض از بازار اعتبارات تمایل به تعدیل را به وجود می‌آورد.
(۴) هیچ‌کدام

۲۲- کدام یک از موارد زیر در یک اقتصاد شامل دولت، خانوارها و بنگاه‌ها همواره باید صحیح باشد؟

$$\begin{aligned} S &= I + (G - NT) \quad (۳) & S &= Y - C \quad (۲) & G - NT &= I - S \quad (۱) \end{aligned}$$

(۴) هیچ‌کدام

۲۳- اگر بنگاه‌ها برنامه‌ریزی کنند که موجودی انبار را افزایش دهند، اما موجودی انبار کاهش یابد:

(۱) عرضه کل کمتر از تقاضای کل می‌باشد.

(۲) سرمایه‌گذاری منفی است.

(۳) تقاضای کل کمتر از عرضه کل می‌باشد.

(۴) سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی شده کمتر از سرمایه‌گذاری واقعی است.

۲۴- اگر کشوری موازنه حساب جاری یا موازنه تجاری داشته باشد، کدام یک از روابط صحیح است؟

$$(I-S) > (NT-G) \quad (۲) \quad (I-S) = (NT-G) \quad (۱)$$

$$I+G+EX > S+NT+IM \quad (۴) \quad (I-S) < (NT-G) \quad (۳)$$

۲۵- اگر پس‌انداز ۱۰۰ میلیون ریال از سرمایه‌گذاری بیشتر باشد، باید در یک مدل سه بخشی:

(۱) جریان دایره‌وار تولید و درآمد ملی در عدم تعادل باشد.

(۲) خالص مالیات‌ها ۱۰۰ میلیون ریال از مخارج دولتی بیشتر باشد.

(۳) سرمایه‌گذاری در موجودی انبار برنامه‌ریزی نشده مساوی کسر بودجه باشد.

(۴) مخارج دولتی ۱۰۰ میلیون ریال از خالص مالیات‌ها بیشتر باشد.

۲۶- زمانی که تراوشات از تزریق‌ات برنامه‌ریزی شده کمتر است موجودی انبار بنگاه‌ها:

(۱) افزوده شده و تولیدکنندگان قیمت یا سطح تولید را افزایش می‌دهند.

(۲) افزوده شده و تولیدکنندگان قیمت یا سطح تولید را کاهش می‌دهند.

(۳) کاسته شده و تولیدکنندگان قیمت یا سطح تولید را افزایش می‌دهند.

(۴) کاسته شده و تولیدکنندگان قیمت یا سطح تولید را کاهش می‌دهند.

۲۷- اگر استهلاک و مالیات‌های غیرمستقیم را نادیده بگیریم، عرضه کل مساوی است با:

(۱) سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی شده به علاوه مخارج دولتی به علاوه مصرف و خالص صادرات.

(۲) مصرف به علاوه پس‌انداز به علاوه خالص مالیات.

(۳) مصرف به علاوه پس‌انداز به علاوه خالص مالیات به علاوه واردات.

(۴) مصرف به علاوه سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی شده به علاوه مخارج دولتی به علاوه صادرات.

۲۸- اگر مازاد تجاری وجود داشته باشد، براساس بحث جریان دایره‌وار تولید و درآمد ملی:

(۱) اقتصاد دچار مازاد تقاضای کل بر عرضه کل می‌شود. (۲) آن کشور از خارجیان طلبکار می‌شود.

(۳) تزریق‌ات از تراوشات بیشتر می‌شود. (۴) تمامی موارد فوق.

۲۹- هنگامی که در یک اقتصاد سه بخشی تعادل وجود داشته باشد، کدام یک از روابط زیر برقرار است؟

$$Y^d = C + S + NT \quad (۴) \quad I_{up} = 0 \quad (۳) \quad G = NT \quad (۲) \quad I = S \quad (۱)$$

۳۰- اگر در یک اقتصاد $(S - I_T) + (NT - G)$ مثبت باشد، در آن صورت:

(۱) مازاد تجاری وجود دارد (۲) کسری تجاری وجود دارد

(۳) از خارجیان قرض گرفته می‌شود (۴) مازاد تراز پرداخت‌ها وجود دارد

۳۱- اگر تقاضای کل از عرضه کل بیشتر باشد، درآمد ناخالص ملی:

(۱) سرمایه‌گذاری در موجودی انبار افزایش می‌یابد. (۲) سرمایه‌گذاری در موجودی انبار منفی است.

(۳) تولید افزایش می‌یابد. (۴) گزینه‌های ۲ و ۳

۳۲- افزایش تولید یا قیمت کالاها و خدمات نهایی در کدام حالت زیر اتفاق نمی‌افتد؟

$$C + I + G > C + S + NT \quad (۲) \quad I_{up} < 0 \quad (۱)$$

$$y^d > y^s \quad (۴) \quad C + I + G < C + S + NT \quad (۳)$$

۳۳- کدام یک از روابط زیر صحیح است؟

(۱) $Y = C + S + NT$ (۲) $Y = C + S + IM$ (۳) $Y = C + S + NT + IM$ (۴) $Y = C + NT + IM$

۳۴- کدام یک از موارد زیر جزو مخارج کل نیست؟

- (۱) پس انداز (۲) سرمایه گذاری (۳) مصرف (۴) خریدهای دولت

۳۵- در یک مدل دو بخشی که پس انداز از سرمایه گذاری برنامه ریزی شده ۵۰ واحد کمتر باشد، مقدار تغییر برنامه ریزی نشده در انبار..... و اضافه تقاضا..... است.

- (۱) مثبت ۵۰ - برابر ۵۰ (۲) منفی ۵۰ - کمتر از ۵۰ (۳) مثبت ۵۰ - کمتر از ۵۰ (۴) منفی ۵۰ - برابر با ۵۰

۳۶- اگر I سرمایه گذاری برنامه ریزی شده و نشده را شامل شود، کدام یک از روابط زیر الزاماً برقرار نیست؟

(۱) $y = C + I$ (۲) $y^s = C + I$ (۳) $S = I$ (۴) $I_{up} = 0$

۳۷- اگر تولیدکنندگان شروع به کاهش قیمت ها نمایند حاکی از آن است که:

(۱) $y^s > y^d$ (۲) $S < I$ (۳) $S > I$ (۴) $y < y^d$

۳۸- اگر سرمایه گذاری برنامه ریزی شده برابر با ۵۰۰ و کسری بودجه دولت برابر با ۱۰۰ باشد، در حالت تعادل درآمد ملی، پس انداز برابر است با:

- (۱) ۴۰۰ (۲) ۵۰۰ (۳) ۶۰۰ (۴) ۱۰۰

۳۹- براساس چرخه تولید و درآمد ملی در تحلیل کینزی کدام یک از موارد زیر توسط تولیدکنندگان نشانه عدم تعادل در نظر گرفته می شود؟

- (۱) تغییرات قیمت ها (۲) تغییرات ناخواسته موجودی انبار
(۳) تغییرات سطح تولید (۴) تغییرات مقدار پس انداز

۴۰- در وضعیت عدم تعادل چرخه تولید و درآمد ملی یک مدل دو بخشی، کدام یک از روابط زیر صحیح نیست؟

- (۱) تقاضای کل = مخارج کل (۲) پس انداز کل = سرمایه گذاری کل
(۳) تولید ناخالص ملی = عرضه کل (۴) مخارج کل = درآمد ناخالص ملی

۴۱- در اقتصاد سه بخشی با فرض اینکه مازاد بودجه وجود داشته باشد، کدام یک از نتایج زیر صحیح است؟

- (۱) نشت ها بیشتر از تزریق ها می باشد. (۲) برای ایجاد تعادل باید سرمایه گذاری بیشتر از پس انداز باشد.
(۳) شکاف تورمی وجود دارد. (۴) عرضه کل از تقاضای کل بیشتر است.

۴۲- تقاضای کل در اقتصاد سه بخشی، برابر است با:

(۱) $C + I$ (۲) $C + I + T$ (۳) $C + I + G$ (۴) $C + I + S$

۴۳- کدام یک از روابط زیر در یک مدل ۴ بخشی همواره برقرار نیست؟

(۱) $Y^d = C + I + G + (X - M)$ (۲) $S + T + M = I_T + G + M$
(۳) $Y^s = C + I_T + G + (X - M)$ (۴) $Y = C + I + G + (X - M)$

۴۴- در مدل سه بخشی، در صورتی که $I_{up} < 0$ باشد، کدام گزینه نادرست خواهد بود؟

- (۱) تقاضای کل از عرضه کل بیشتر است. (۲) عرضه کل برابر با مخارج کل خواهد بود.
(۳) تزریق به درآمد ملی بزرگ تر از نشت آن خواهد بود. (۴) برای برقراری تعادل درآمد ملی باید کاهش یابد.

۴۵- کدام یک از گزینه های زیر متغیر انبار نمی باشد؟

- (۱) ثروت (۲) مصرف (۳) موجودی انبار (۴) حجم پول منتشره توسط بانک مرکزی

۴۶- کدام یک از گزینه‌های زیر متغیر انباره محسوب نمی‌شود؟

- (۱) ثروت (۲) حجم پول منتشرشده (۳) تغییر در موجودی انبار (۴) سرمایه

۴۷- کدام یک از موارد زیر به عنوان مخارج یا خریدهای دولت در محاسبه GNP در نظر گرفته می‌شود؟

- (۱) پرداخت بابت بهره اوراق قرضه منتشره دولت (۲) پرداخت بابت یارانه کالاهای اساسی
(۳) پرداخت بابت بیمه بیکاری (۴) پرداخت بابت خدمات کارکنان ادارات دولتی

۴۸- کدام یک از موارد زیر تولید ملی به قیمت بازار را نتیجه می‌دهد؟

- (۱) جمع ارزش افزوده‌ها (۲) جمع درآمد عوامل تولید (۳) جمع ارزش مبادلات بازار (۴) جمع ارزش کالاها و خدمات نهایی

۴۹- هنگامی که تولید اسمی افزایش می‌یابد و تورم وجود ندارد، تولید حقیقی و سطح رفاه

- (۱) ثابت است - افزایش می‌یابد. (۲) افزایش می‌یابد - ثابت است.
(۳) افزایش می‌یابد - افزایش می‌یابد. (۴) ثابت می‌ماند - ثابت می‌ماند.

۵۰- بنگاهی ۱۰۰ ریال بابت حقوق و دستمزد و ۵۰ ریال بابت اجاره و بهره و ۱۶۰ ریال بابت مواد اولیه و محصولات واسطه

می‌پردازد، اگر این بنگاه محصولی به ارزش ۴۰۰ ریال تولید کند، آنگاه ارزش افزوده بنگاه مساوی است با:

- (۱) ۳۰۰ (۲) ۲۴۰ (۳) ۹۰ (۴) ۲۵۰

۵۱- بهره‌ای که بابت بدهی‌های خارجی پرداخت می‌شود، در کدام یک از متغیرهای زیر به حساب می‌آید؟

- (۱) تولید ناخالص ملی (۲) تولید ناخالص داخلی (۳) درآمد ملی (۴) تولید خالص ملی

۵۲- کدام یک از موارد زیر در GDP ایران منظور نمی‌شود؟

- (۱) بهره حاصل از سپرده‌های ایرانیان در بانک‌های خارجی (۲) بهره پرداختی به سرمایه‌های خارجی در ایران
(۳) دریافتی از توریست‌های خارجی در ایران (۴) دریافتی مهندسین خارجی شاغل در صنایع پتروشیمی ایران

۵۳- کدام یک از کمیت‌های زیر مقدار کالاها و خدمات نهایی تولیدشده در داخل مرزهای جغرافیایی یک کشور را نشان می‌دهد؟

- (۱) تولید ناخالص ملی (۲) تولید خالص ملی (۳) تولید ناخالص داخلی (۴) درآمد ملی

۵۴- در محاسبه تولید ناخالص ملی، کدام یک از اقلام زیر نباید منظور شود؟

- (۱) درآمد سالیانه استفاده از یک ماشین دست دوم (۲) حقوق دریافتی بازنشستگان
(۳) تولید کالاهای مصرفی (۴) تولید کالاهای سرمایه‌ای

۵۵- در کدام یک از روش‌های زیر از محاسبه مضاعف پرهیز می‌شود؟

- (۱) در نظر نگرفتن پرداخت‌های انتقالی (۲) استفاده از روش ارزش افزوده در اندازه‌گیری GNP
(۳) با عدم محاسبه ارزش کالاهای ساخته شده در دوره قبل (۴) با حذف کالاهایی که در بازار مبادله نمی‌شود.

۵۶- علت بروز تفاوت در درآمد ملی با تولید خالص ملی کدام عامل است؟

- (۱) استهلاك (۲) مالیات‌ها (۳) مالیات‌های غیرمستقیم (۴) مخارج دولت

۵۷- هزینه خرید یک سبد کالای مصرفی در سال ۱۳۷۱، ۵۰۰ هزار ریال و هزینه خرید همان سبد در سال ۱۳۷۵، ۸۰۰ هزار ریال

است. با فرض پایه بودن سال ۱۳۷۱، شاخص قیمت در سال ۱۳۷۵ چه مقدار است؟

- (۱) ۱۷۰ (۲) ۱۸۰ (۳) ۱۶۰ (۴) ۲۰۰

۵۸- در صورتی که یک کشاورز در فعالیت کشاورزی به جای استفاده از نیروی کار خانواده خود، نیروی کار استخدام نماید، نتیجه چیست؟

- (۱) کاهش سطح درآمد ملی (۲) ارزش افزوده بخش کشاورزی افزایش می‌یابد.
(۳) افزایش درآمد ملی (۴) هیچ کدام

۵۹- فرض کنید درآمد ملی به قیمت جاری در یک سال برابر ۵۰۰ و شاخص قیمت‌ها، افزایشی برابر ۲۵ درصد را نسبت به سال پایه نشان دهد، درآمد ملی به قیمت ثابت، برابر خواهد بود با:

- (۱) ۳۷۵۰ (۲) ۴۰۰۰ (۳) ۶۰۰۰ (۴) ۴۷۵۰

۶۰- کدام یک از اقلام زیر در درآمد ملی منظور نمی‌شود؟

- (۱) درآمد افراد از محل اجاره (۲) حقوق کارمندان پیمانی
(۳) کمک‌های خالص دولت به واحدهای دولتی (۴) پرداخت‌های انتقالی بنگاه‌ها به اشخاص

۶۱- اگر تولید ناخالص ملی به قیمت عوامل برابر ۴۰۰، خالص مالیات‌های غیرمستقیم برابر ۱۰۰ و خالص درآمد عوامل تولید از خارج ۲۰- باشد، تولید ناخالص داخلی به قیمت عوامل عبارت است از:

- (۱) ۳۸۰ (۲) ۳۲۰ (۳) ۴۲۰ (۴) ۵۲۰

۶۲- کدام یک از موارد زیر در چارچوب حساب‌های ملی، سرمایه‌گذاری محسوب می‌گردد؟

- (۱) خرید زمین کشاورزی (۲) خرید سهام از بورس اوراق بهادار
(۳) خرید ارز (۴) افزایش در موجودی انبار

۶۳- اگر مخارج مصرفی ۳۰۰۰، مخارج سرمایه‌گذاری ۱۰۰۰، مخارج دولتی ۱۵۰۰، صادرات ۵۰۰، واردات ۷۰۰، تغییر در موجودی انبار ۴۰۰، اشتباهات آماری ۱۰۰ و خالص درآمد عوامل تولید از خارج ۲۰۰ باشد، تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار عبارت است از:

- (۱) ۵۲۰۰ (۲) ۵۸۰۰ (۳) ۶۰۰۰ (۴) ۷۰۰۰

۶۴- یک اقتصاد سه بخشی مفروض است. ارزش افزوده سه بخش به ترتیب عبارتند از: ۸۰۰ و ۱۰۰۰ و ۱۲۰۰، استهلاک ۵۰۰، کارمزد احتسابی ۲۰۰ خالص درآمد عوامل تولید از خارج ۲۰۰- تولید ناخالص داخلی به قیمت عوامل عبارت است از:

- (۱) ۲۸۰۰ (۲) ۱۵۰۰ (۳) ۲۵۰۰ (۴) ۲۷۰۰

۶۵- اگر تولید ناخالص داخلی به قیمت عوامل ۲۰۰۰، خالص مالیات غیرمستقیم ۲۰۰ و خالص درآمد عوامل تولید از خارج ۲۰۰- باشد، تولید ناخالص ملی به قیمت بازار عبارت است از:

- (۱) ۱۸۰۰ (۲) ۲۴۰۰ (۳) ۲۲۰۰ (۴) ۲۰۰۰

۶۶- در محاسبه شاخص قیمتی لاسپیرز از کدام یک از موارد زیر به عنوان وزن قیمت‌ها استفاده می‌گردد؟

- (۱) مقادیر کالا در سال پایه (۲) مقادیر کالاها در سال جاری
(۳) قیمت کالاها در سال پایه (۴) قیمت کالاها در سال جاری

۶۷- شاخص قیمتی فیشر، شاخص قیمتی مارشال و اجورث به ترتیب و دو شاخص لاسپیرز و پاشه هستند.

- (۱) میانگین هندسی، میانگین هندسی (۲) میانگین حسابی، میانگین حسابی
(۳) میانگین هندسی، میانگین حسابی (۴) میانگین حسابی، میانگین هندسی

۶۸- با ثابت بودن ارزش محصول تولیدشده، کدام یک از موارد زیر ارزش افزوده محصول را افزایش می‌دهد؟

- (۱) کاهش هزینه اجاره (۲) کاهش هزینه بهره (۳) کاهش قیمت مواد اولیه (۴) همه موارد

۶۹- اگر قیمت‌های سال جاری برابر با قیمت‌های سال پایه باشند:

- (۱) شاخص پاشه برای سال جاری برابر ۱۰۰ است.
(۲) شاخص لاسپیرز برای سال جاری برابر ۱۰۰ است.
(۳) هر دو شاخص لاسپیرز و پاشه برای سال جاری برابر ۱۰۰ است.
(۴) هر دو شاخص برابر و کوچکتر از ۱۰۰ هستند.

۷۰- هزینه نقشه‌کشی برای ساخت یک ساختمان مسکونی به عنوان هزینه:

- (۱) واسط در سرمایه‌گذاری و در GNP منظور می‌شود. (۲) واسط در مصرف و در GNP منظور می‌شود.
(۳) نهایی در مصرف و در GNP منظور می‌شود. (۴) نهایی در سرمایه‌گذاری و در GNP منظور می‌شود.

۷۱- کدام یک از موارد زیر از نظر محاسباتی، GNP را کاهش می‌دهد اما در عمل به کاهش رفاه واقعی جامعه منجر نمی‌شود؟

- (۱) تخریب منابع جنگلی (۲) گسترش مصرف مواد مخدر
(۳) افزایش گرانش به مصرف غذای خانگی (۴) گسترش خرید و فروش کالاهای دست دوم

۷۲- چنانچه درآمد ملی یا تولید خالص ملی به قیمت عوامل برابر با ۲۵۰۰ بوده و استهلاک برابر با ۵۰۰ باشد، ارزش افزوده:

- (۱) خالص، ۲۵۰۰ است. (۲) خالص، ۲۰۰۰ است. (۳) ناخالص، ۲۵۰۰ است. (۴) ناخالص، ۲۰۰۰ است.

۷۳- چنانچه ارزش کالاها و خدمات تولیدشده در سال ۱۳۶۹ و ۱۳۸۰ به قیمت‌های رایج در آن سال‌ها به ترتیب ۲۰۰۰ و ۱۵۰۰۰ بوده و ارزش کالاها و خدمات تولیدشده در سال ۱۳۸۰ به قیمت‌های ۱۳۶۹ برابر با ۳۰۰۰ باشد و سال ۱۳۸۰ پایه باشد، شاخص لاسپیرز سال ۱۳۶۹ برابر است با:

- (۱) ۵۰۰۰ (۲) ۶۶ (۳) ۲۰ (۴) ۱۴

۷۴- کدام یک از موارد زیر جزئی از NNP است که به دست خانوارها می‌رسد؟

- (۱) سود توزیع نشده (۲) پرداخت‌های انتقالی دولت (۳) حقوق و دستمزد (۴) حق بیمه‌های اجتماعی

۷۵- هرگاه سال ۱۳۷۸ سال پایه باشد و در سال ۱۳۷۹ شاخص قیمت‌ها ۲۰٪ افزایش یافته و تولید اسمی نیز با ۳۰٪ افزایش به ۱۲۰۰۰ میلیارد ریال رسیده باشد، تولید حقیقی در سال ۱۳۷۹ برابر با:

- (۱) ۱۲۰۰۰ (۲) ۱۰۰۰۰ (۳) ۹۰۰۰ (۴) ۱۱۰۰۰

۷۶- حقوق پرداختی به کارمندان بانک نوعی خرید بوده و در GNP

- (۱) نهایی خدمات - منظور می‌شود. (۲) نهایی خدمات - منظور نمی‌شود.
(۳) واسط خدمات - منظور نمی‌شود. (۴) واسط خدمات - منظور می‌شود.

۷۷- با کم کردن مالیات بر درآمد اشخاص از درآمد شخصی، به چه شاخصی می‌رسیم؟

- (۱) مخارج مصرفی خصوصی (۲) درآمد ملی، منهای درآمد شخصی
(۳) پس‌انداز (۴) درآمد قابل تصرف

۷۸- پولی که صرف خرید یک خانه جدید می‌شود، جزء کدام یک از اجزا GNP محسوب می‌شود؟

- (۱) مخارج مصرفی خصوصی (۲) استهلاک سرمایه (۳) سرمایه‌گذاری (۴) پس‌انداز شخصی

۷۹- کدام یک از موارد زیر جزء NNP می‌باشد، ولی جزء درآمد شخصی نیست؟

- (۱) استهلاک سرمایه (۲) سود توزیع نشده شرکت‌ها (۳) سود توزیع شده شرکت‌ها (۴) مالیات بر درآمد شخصی

۸۰- در کشوری $C + I + G + (X - M)$ مساوی ۵۰۰ میلیارد ریال، مالیات‌های غیرمستقیم برابر ۵۰ میلیارد ریال و استهلاک برابر با ۲۵ میلیارد ریال است. درآمد ملی برابر است با:

- (۱) ۴۲۵ میلیارد ریال (۲) ۴۵۰ میلیارد ریال (۳) ۵۰۰ میلیارد ریال (۴) ۵۷۵ میلیارد ریال

۸۱- بهره پرداخت شده بابت بدهی‌های دولت، جزء کدام یک از اقلام زیر است؟

- (۱) DI (۲) PI (۳) GNP (۴) NI

۸۲- تفاوت تولید ناخالص ملی به قیمت بازار، با تولید خالص ملی به قیمت عوامل، کدام یک از عبارات زیر می‌باشد؟

- (۱) استهلاک (۲) استهلاک و خالص مالیات‌های غیرمستقیم
(۳) پرداخت‌های انتقالی (۴) خالص مالیات‌های غیرمستقیم

۸۳- پدیده ترافیک در چارچوب حساب‌های ملی منجر به:

- (۱) کمتر محاسبه شدن GNP می‌شود چون باعث اتلاف وقت می‌شود.
- (۲) بیشتر محاسبه شدن GNP می‌شود چون باعث افزایش مصرف بنزین و مخارج رفع ترافیک و آلودگی می‌شود.
- (۳) کمتر محاسبه شدن GNP می‌شود چون آلودگی ایجاد می‌کند.
- (۴) تأثیری در محاسبه GNP ندارد.

۸۴- در شرایطی که شاخص قیمت‌ها افزایش نسبتاً زیادی را در قیمت‌ها نشان می‌دهد، کدام یک از گروه‌های زیر متضرر نمی‌شوند؟

- (۱) دارندگان حساب‌های سپرده بلندمدت
- (۲) طلبکاران
- (۳) دارندگان ارزهای خارجی
- (۴) دارندگان حساب‌های سپرده دیداری

۸۵- کدام یک از شاخص‌های زیر مساوی با نسبت GNP اسمی سال جاری به مقادیر سال جاری ارزیابی شده در قیمت‌های سال پایه می‌باشند؟

- (۱) شاخص قیمت مصرف کننده
- (۲) شاخص قیمت عمده‌فروشی
- (۳) شاخص قیمت ضمنی GNP
- (۴) شاخص لاسپیرز

۸۶- کدام یک از موارد زیر کالای واسطه‌ای محسوب می‌شود؟

- (۱) خرید قلم برای نویسنده یک روزنامه
- (۲) خرید کفش ورزشی توسط یک ورزشکار
- (۳) خرید کاغذ آماده
- (۴) خرید گازوئیل برای مسافرت تفریحی به شمال

۸۷- پرداخت‌های انتقالی دولت جزء می‌باشد.

- (۱) GNP
- (۲) NNP
- (۳) NI
- (۴) PI

۸۸- در ایران GNP براساس عملکرد برنامه توسعه اقتصادی و اجتماعی اول ۷/۵ درصد افزایش یافته و جمعیت نیز ۲/۷ درصد

رشد داشته است، نرخ رشد GNP سرانه چقدر است؟

- (۱) ۷/۵ درصد
- (۲) ۲/۷ درصد
- (۳) ۱/۲۵ درصد
- (۴) ۴/۸ درصد

۸۹- در محاسبه تولید ناخالص داخلی یا ملی تغییرات موجودی انبارها باید:

- (۱) در روش تولید منظور شود.
- (۲) فقط کالاهای نهایی را به حساب آورد.
- (۳) در روش درآمد منظور شود.
- (۴) در روش ارزش افزوده منظور شود.

۹۰- شاخص CPI و شاخص ضمنی تولید ناخالص ملی به ترتیب:

- (۱) بر مبنای شاخص پاشه و لاسپیرز تهیه می‌شوند.
- (۲) بر مبنای شاخص لاسپیرز و پاشه تهیه می‌شوند.
- (۳) هر دو بر مبنای شاخص پاشه تهیه می‌شوند.
- (۴) هر دو بر مبنای شاخص لاسپیرز تهیه می‌شوند.

۹۱- با اطلاعات جدول زیر شاخص قیمتی پاشه کدام است؟

مقدار جاری	قیمت جاری	مقدار پایه	قیمت پایه	کالا (i)
۱۰	۸	۵	۱۰	۱
۵	۲۵	۱۰	۲۰	۲

- (۱) ۱۱۶
- (۲) ۲۰۵
- (۳) ۸۰
- (۴) ۷۰/۷

۹۲- یارانه‌ها و پرداخت‌های انتقالی دولت به بنگاه‌ها به ترتیب در درآمد ملی محاسبه:

- (۱) می‌شوند و می‌شوند.
- (۲) می‌شوند و نمی‌شوند.
- (۳) نمی‌شوند و می‌شوند.
- (۴) نمی‌شوند و نمی‌شوند.

۹۳- کدام یک از شاخص‌های قیمت زیر افزایش قیمت‌ها را بیشتر از حد واقعی نشان نمی‌دهد؟

- (۱) شاخص قیمت مصرف‌کننده
- (۲) شاخص قیمت تولیدکننده
- (۳) شاخص قیمت عمده‌فروشی
- (۴) شاخص تعدیل‌کننده ضمنی قیمت

۹۴- کدام یک از گزینه‌های زیر همواره برقرار می‌باشد؟

- (۱) $NNP > NI$
- (۲) $GNP > GNP$ به قیمت بازار
- (۳) $GDP > NDP$
- (۴) گزینه‌های ۱ و ۳

۹۵- در صورتی که جمع ارزش افزوده بخش‌های مختلف اقتصادی کشور برابر با ۱۲۰۰، خالص مالیات‌های غیرمستقیم برابر با ۵۰، استهلاک برابر با ۵۰، خالص درآمد عوامل تولید از خارج برابر با ۲۰۰، پرداخت‌های انتقالی بنگاه‌ها به مردم ۲۰ و یارانه پرداختی دولت به بنگاه‌ها ۴۰ باشد، درآمد ملی چقدر خواهد بود؟

- (۱) ۱۳۷۰
- (۲) ۱۳۲۰
- (۳) ۱۳۶۰
- (۴) ۱۱۷۰

۹۶- کدام یک از گزینه‌های زیر جزئی از درآمد شخصی است؟

- (۱) بهره پرداختی مصرف‌کنندگان به بنگاه‌ها بابت خرید کالای نسبی
- (۲) بهره پرداختی دولت به مردم بابت اوراق قرضه
- (۳) خالص بهره دریافتی از خارج بابت خدمات سرمایه شخصی
- (۴) همه موارد

۹۷- در شرایط تورمی، درآمد نسبی خانوار را متناسب با کدام یک از شاخص‌های قیمتی زیر افزایش داده شود تا وضعیت رفاهی آنها نسبت به شرایط ماقبل تورمی بهبود یابد؟

- (۱) پاشه
- (۲) لاسپیرز
- (۳) فیشر
- (۴) اجورث

۹۸- کدام یک از گزینه‌های زیر نادرست می‌باشد؟

- (۱) مصرف و مخارج مصرفی هر دو در محاسبه GNP لحاظ می‌شوند.
- (۲) مالیات وضع‌شده بر روی کالاهای صادراتی در روش مخارج برای رسیدن به درآمد ملی از تولید خالص ملی کسر می‌شود.
- (۳) بهره پرداختی دولت بابت اوراق مشارکت بلندمدت جزئی از GNP است.
- (۴) مخارج مصرفی روی کالاها و خدمات خارجی جزئی از GNP نمی‌باشد.

۹۹- کدام گزینه نادرست می‌باشد؟

- (۱) ارزش افزوده جزئی از سود است.
- (۲) ارزش افزوده سرمایه‌گذاری‌های ثابت در تجهیزات و ساختمان دو بار مورد محاسبه قرار می‌گیرد.
- (۳) ارزش خدمات واسطه‌ای ناشی از مبادله کالاهای مستعمل در ارزش افزوده مورد احتساب قرار می‌گیرد.
- (۴) از جمع ارزش افزوده بخش‌های مختلف اقتصادی کشور، تولید ناخالص داخلی به قیمت عوامل به‌دست می‌آید.

۱۰۰- بهره‌ای که به سرمایه بنگاه تعلق می‌گیرد و بهره پرداختی بابت استقراض سرمایه به ترتیب جزئی از ارزش افزوده بنگاه:

- (۱) می‌باشد و می‌باشد.
- (۲) می‌باشد و نمی‌باشد.
- (۳) نمی‌باشد و می‌باشد.
- (۴) نمی‌باشد و نمی‌باشد.

۱۰۱- پرداخت‌های انتقالی بنگاه‌ها:

- (۱) جزئی از درآمد ملی و درآمد شخصی است.
- (۲) جزئی از درآمد ملی است اما در درآمد شخصی منظور نمی‌گردد.
- (۳) نه در درآمد ملی منظور می‌گردد و نه در درآمد شخصی.
- (۴) در درآمد شخصی منظور می‌گردد اما جزئی از درآمد ملی نیست.

۱۰۲- کدام یک از موارد زیر در حساب‌های ملی ثبت نمی‌گردد؟

- (۱) هزینه‌های مبارزه با فساد
- (۲) اجرت خرید و فروش کالای دست دوم
- (۳) خرید و فروش سهام
- (۴) کارمزد احتسابی

۱۰۳- در صورتی که شاخص حساب‌های ملی به روش ارزش افزوده برابر با ۱۲۰۰، خالص درآمد عوامل تولید از خارج ۱۰۰، خالص مالیات‌های غیرمستقیم ۱۰۰، استهلاک ۵۰ و پرداخت‌های انتقالی بنگاه‌ها صفر باشد، درآمد ملی چقدر خواهد بود؟

(۱) ۱۱۵۰ (۲) ۱۲۵۰ (۳) ۹۵۰ (۴) ۱۲۰۰

۱۰۴- کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) هر آنچه مورد مبادله قرار می‌گیرد، جزئی از GNP است.
(۲) هر آنچه مورد مبادله قرار نمی‌گیرد، در GNP محاسبه نمی‌شود.
(۳) هر آنچه به دست عوامل تولید می‌رسد، جزئی از GNP است.
(۴) هیچ کدام

۱۰۵- در محاسبه شاخص حساب‌های ملی به روش ارزش افزوده، کدام گزینه حاصل می‌شود؟

- (۱) GDP_f (۲) GNP_f (۳) GDP_m (۴) GNP_m

۱۰۶- کدام گزینه در مورد حساب‌های ملی صحیح می‌باشد؟

- (۱) در محاسبه GDP_f به روش مخارج، کارمزد احتساب از جمع ارزش افزوده بخش‌ها کسر می‌شود.
(۲) در GDP_m مابه‌ازای مالیات غیرمستقیم یک‌بار منظور می‌شود.
(۳) در محاسبه ارزش افزوده بنگاه‌هایی که از دولت یارانه دریافت می‌کنند، میزان یارانه دریافتی نیز باید به ارزش افزوده آنها اضافه شود.
(۴) در محاسبه GNP به روش مخارج، مقدار تولید ناخالص ملی به قیمت عوامل به دست می‌آید.

۱۰۷- در صورتی که خالص درآمد عوامل تولید از خارج ۵۰، $GNP_f = 390$ ، استهلاک سرمایه ۳۰، خالص مالیات‌های غیرمستقیم ۲۰ و پرداخت‌های انتقالی دولت به بنگاه‌ها صفر باشد، درآمد ملی چقدر خواهد بود؟

- (۱) $NI = 330$ (۲) $NI = 380$ (۳) $NI = 350$ (۴) $NI = 320$

۱۰۸- شاخص‌های قیمت مصرف‌کننده و تولیدکننده به ترتیب به روش و محاسبه می‌شوند.

- (۱) لاسپیرز، پاشه (۲) لاسپیرز، لاسپیرز (۳) پاشه، لاسپیرز (۴) پاشه، پاشه

۱۰۹- استفاده از کدام شاخص در تعدیل دستمزدها و پرداخت‌های اجتماعی ممکن است موجب افزایش بیش از حد دستمزد شود؟

- (۱) پاشه (۲) لاسپیرز (۳) مارشال - اجورث (۴) فیشر

۱۱۰- میزان افزایش قیمت‌ها در دو سال پیاپی برابر بوده است. به این معنی است که نرخ تورم در سال دوم:

- (۱) بیش از سال اول بوده است.
(۲) برابر با سال اول بوده است.
(۳) کمتر از سال اول بوده است.
(۴) بستگی به میزان شاخص قیمت‌ها دارد.

۱۱۱- کدام گزینه نادرست می‌باشد؟

- (۱) در صورتی که نرخ تورم منفی شود، شاخص تعدیل‌کننده GNP از یک کوچک‌تر خواهد بود.
(۲) هر آنچه به عنوان جبران خدمات عوامل تولید پرداخت می‌شود، در GNP منظور می‌گردد.
(۳) پرداخت‌های انتقالی دولت اگرچه در GNP منظور نمی‌شود اما در درآمد شخصی محاسبه می‌شود.
(۴) در صورتی که قیمت همه کالاها به یک نسبت تغییر کند، شاخص پاشه و لاسپیرز با هم برابر خواهند بود.

۱۱۲- کدام یک از شاخص‌های زیر حساس‌ترین هشداردهنده در مورد رکود و یا تورم آینده است؟

- (۱) شاخص قیمت مصرف‌کننده (۲) شاخص قیمت تولیدکننده
(۳) شاخص تعدیل‌کننده GNP (۴) شاخص لاسپیرز

۱۱۳- اگر تورم با نرخ ثابتی رشد کند، ۸ سال طول می‌کشد تا شاخص قیمت‌ها از ۱۰۰ به ۲۰۰ افزایش یابد، رشد تورم به چه میزان خواهد بود؟

- (۱) ۸ (۲) ۶ (۳) ۹ (۴) ۱۲

۱۱۴- در صورتی که استهلاک صفر باشد، کدام گزینه صحیح است؟

- ۱) درآمد شخصی برابر است با درآمد ملی
- ۲) سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی نشده صفر است.
- ۳) تولید ناخالص ملی برابر است با تولید ناخالص داخلی
- ۴) اگر خالص درآمد عوامل تولید از خارج صفر باشد، درآمد ملی برابر است با تولید ناخالص داخلی منهای خالص مالیات‌های غیرمستقیم.

۱۱۵- کدام یک از گزینه‌های زیر نادرست می‌باشد؟

- ۱) شاخص لاسپیرز دارای تورش به سمت بالا و شاخص پاشه دارای تورش به سمت پایین است.
- ۲) افزایش ارزش افزوده معادل افزایش سود است.
- ۳) اگر نرخ تورم منفی باشد، درآمد ناخالص ملی حقیقی بیش از درآمد ناخالص ملی اسمی است.
- ۴) حق‌العمل خرید و فروش ملک در تولید ناخالص ملی محاسبه می‌شود.

پاسخنامه سؤالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل اول

۱- گزینه «۲»

☞ زیرا در این حالت برای حل مسأله کسری دولت باید استقراض کسری را جبران کند. بقیه موارد به تشدید کسری بودجه کمک می‌کنند و یا به صورت دیگری کسری را نشان می‌دهند.

۲- گزینه «۱»

☞ زیرا علت کاهش قیمت‌ها افزایش در تغییر موجودی انبار است که این امر نیز نشان از اضافه عرضه یا مازاد نشت‌ها نسبت به تزریق‌ها است. بیشتر بودن پس‌انداز به سرمایه‌گذاری هم همین مورد را نشان می‌دهد.

۳- گزینه «۴»

☞ زیرا بقیه گزینه‌ها روابط اتحادی هستند و همواره برقرار هستند، ولی گزینه ۴ یک رابطه تعادلی است و فقط در تعادل برقرار است.

۴- گزینه «۳»

☞ زیرا در تعادل این رابطه برقرار است و سایر موارد لزومی ندارد که در تعادل وجود داشته باشند.

۵- گزینه «۲»

☞ زیرا مثبت بودن تغییر در موجودی انبار نشان‌دهنده مازاد نشت‌ها است و قسمت دوم جواب یک رابطه اتحادی است و همواره برقرار است.

۶- گزینه «۱»

☞ با توجه به رابطه $(I-S) \uparrow = (G-T) \downarrow + (M-X) \uparrow$ برای اینکه طرف راست مثل طرف چپ افزایش یافته باشد باید عبارت $(I-S)$ افزایش یابد و این حالت زمانی اتفاق می‌افتد که با ثابت بودن سرمایه‌گذاری پس‌انداز کاهش یابد.

۷- گزینه «۳»

☞ با افزایش نرخ پس‌انداز مصرف کاهش می‌یابد و چون نشتی است باعث خارج شدن پول از جریان دایره‌وار درآمد می‌شود و در نتیجه درآمد ملی کم می‌شود و بنابراین واردات نیز کم می‌شود و مالیات چون تابع درآمد ملی است کم شده و کسری بودجه افزایش می‌یابد.

۸- گزینه «۴»

۹- گزینه «۴»

☞ هر دو مورد متغیر نشتی هستند، زیرا باعث خارج شدن پول از جریان دایره‌وار پول خواهند شد.

۱۰- گزینه «۳»

☞ با توجه به رابطه تعادلی نشت و تزریقات چون $S + NT > I + G$ پس برای رسیدن به تعادل بایستی $X > M$ باشد.

۱۱- گزینه «۱»

۱۲- گزینه «۲»

☞ تولید < تقاضا ← موجودی انبار افزایش می‌یابد.

۱۳- گزینه «۲»

☞ در مدل سه بخشی مخارج کل عبارت است از:

$$y^d = C + I + G$$

۱۴- گزینه «۲»

☞ در مدل چهار بخشی شرط تعادل از طرف تراوشات و تزریقات عبارت است از:

$$I + G + EX = S + NT + IM$$

۱۵- گزینه «۲»

☞ با توجه به اینکه افزایش ناخواسته در موجودی انبار نوعی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود و در سرمایه‌گذاری کل محاسبه می‌شود باعث افزایش تولید ملی خواهد شد.

۱۶- گزینه «۱»

☞ با توجه به رابطه تعادلی نشت‌ها و تزریقات در مدل چهار بخشی داریم:

$$I + G + EX = S + NT + IM$$

و چون $I + G > S$ پس باید $M > X$ باشد تا تعادل برقرار باشد.

۱۷- گزینه «۴»

☞ در اقتصاد چنان‌چه $I_{up} = 0$ باشد تعادل برقرار خواهد بود.

۱۸- گزینه «۲»

☞ در حالت کلی به آن قسمت از تقاضای کل که سرمایه‌گذاری را شامل نمی‌شود، مخارج کل گویند. گزینه «۳» تقاضای کل را نشان می‌دهد و گزینه ۴ عرضه کل را نشان می‌دهد.

۱۹- گزینه «۲»

☞ با توجه به رابطه عدم تعادلی صورت سؤال نتیجه می‌شود که مازاد تزریق به نشت وجود دارد یعنی مخارج کل بیشتر از عرضه کل بوده و $C + I > Y$ صحیح است؛ زیرا تنها این رابطه مازاد مخارج کل به عرضه کل را نشان می‌دهد.

۲۰- گزینه «۳»

☞ تقاضای کل عبارت است از: $y = C + I_p + I_{up} + G$. به آن بخش از تقاضای کل که شامل $y^d = C + I + G$ است مخارج کل گویند.

۲۱- گزینه «۴»

☞ زمانی که عرضه کل بیشتر از تقاضای کل است درواقع موجودی انبار مثبت بوده و مازاد نشت‌ها نسبت به تزریق‌ها وجود دارد. در این حالت تولیدکنندگان تولید را کاهش خواهند داد.

۲۲- گزینه «۳»

☞ زیرا در تعادل اقتصاد سه بخشی داریم: $I + G = S + NT$ که با انتقال NT به سمت چپ رابطه گزینه «۳» به دست می‌آید.

۲۳- گزینه «۱»

☞ در این حالت عرضه کل از تقاضای کل کمتر بوده که موجودی انبار عملاً کاهش می‌یابد.

۲۴- گزینه «۱»

☞ اگر موازنه تجاری وجود داشته باشد در این حالت $X - M = 0$ بوده و می‌توان آن را از رابطه تعادلی حذف کرد پس رابطه تعادلی چهار بخشی به صورت $I + G = S + NT$ یا $I - S = G - NT$ در می‌آید.

۲۵- گزینه «۴»

☞ در این حالت نشت‌ها به اندازه ۱۰۰ میلیون ریال بیشتر از تزریق‌ها است و برای ایجاد تعادل باید تزریق‌ها ۱۰۰ میلیون ریال بیشتر از نشت‌ها باشد تا تعادل ایجاد شود.

۲۶- گزینه «۳»

☞ اگر نشت‌ها کمتر از تزریق‌ها باشد آنگاه موجودی انبار منفی بوده و به عبارت دیگر مازاد تقاضا وجود دارد؛ پس تولید افزایش یافته و تولیدکنندگان قیمت محصولات را افزایش می‌دهند.